

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selvitys; E-kirje komission droonistrategiasta 2.0

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys; E-kirje komission droonistrategiasta 2.0 (E 161/2022 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi osastoesiupseeri Matti Sirkkola, puolustusministeriö
- ylitarkastaja Tuuli Tolsa, liikenne- ja viestintäministeriö
- poliisitarkastaja Jonne Lähteenmäki, Poliisihallitus
- rajaturvallisuusasiantuntija, majuri Jan-Petri Kovanen, Rajavartiolaitos
- erityisasiantuntija Patrik Söderström, Liikenne- ja viestintävirasto
- puheenjohtaja Markku Roschier, RPAS Finland ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Finavia Oyj

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Euroopan komissio on työskennellyt vuodesta 2014 lähtien luodakseen pohjan EU:n kattavalle droonipolitiikalle. Komission joulukuussa 2020 julkaisemassa kestävä ja älykkään liikkuvuuden strategiassa esitettyihin toimiin kuului muun muassa droonistrategian laatiminen älykkään ja kestävä miehittämättömien ilma-alusten eurooppalaisen ekosysteemin luomiseksi.

Komissio julkaisi droonistrategian 29.11.2022 ja antoi sen tiedoksi Euroopan parlamentille, Euroopan unionin neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä Euroopan alueiden komitealle.

Valiokunnan lausunto LiVL 45/2022 vp

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee lähtökohtaisesti älykkään ja kestäväen drooniekosysteemin luomista sekä tiedonannossa esitellyn droonistrategian tavoitteita. Suomi pitää tärkeänä, että strategian tavoitteet ja toimenpiteet tukisivat tulevan yhteisen eurooppalaisen liikkumisdata-avaruuden muodostumista, jonka taustalla on kestäväen ja älykkään liikkuvuuden strategia ja Euroopan datastrategia. Älykkään ja kestäväen miehittämättömien ilma-alusten eurooppalaisen ekosysteemin osalta olisi huomioitava, että erillisten data-avaruuksien ja liikennemuotojen ekosysteemien tulisi olla keskenään yhteentoimivia.

Suomi pyrkii jo nykyisellään olemaan drooniliikenteen innovoinnin sekä kunnianhimoisten ilmasto- ja liikennetavoitteiden täytäntöönpanon edelläkävijämaa. Suomi kannattaa vihreän siirtymän tavoitteita ja pitää ensiarvoisen tärkeänä, että turvallinen ja tehokas yhteensovittaminen miehittämättömän ja miehitetyn ilmailun välillä, sekä siviili- että sotilaspuolella, taataan. Mahdollista uutta sääntelyä kehitettäessä olisi taten huomioitava Suomen poikkeuksellinen järjestely siviili- ja sotilasilmailun yhteensovittamisessa. Tällainen uusi sääntely ei saa aiheuttaa häiriötä viranomaisten lakisäätelien tehtävien suorittamiseen.

Suomi pitää kannatettavana, että kilpailukyvyen parantamiseksi teknologiasstandardointeja yhdenmukaistetaan ja hallinnollisia pullonkauloja poistetaan niiltä osin, kun se on mahdollista. Taloudellisten tai hallinnollisten intressien nimissä ei kuitenkaan saa rajoittaa sotilasilmailun suorituskykyä. Siviili-ilmailun osalta Suomi painottaa taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristövaikutusten huomiointia riittäväällä tasolla jo alkuvaiheessa. Suomi pitää taten kannatettavana ehdotusta, jonka mukaan droonialalla olisi siirryttävä kohti kiertotalousmallia muun muassa ilma-alusten, akkujen ja muiden elektronisten komponenttien tuotannossa. Suomi pitää myös keskeisenä, että droonipalveluja kehitettäessä varmistetaan yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet ja kohtuuhintainen saatavuus. Komission esittämä käyttäjälupien myöntämiseen liittyvä taloudellinen ohjaus ei kuitenkaan voi olla ristiriidassa valtion maksuperustelain kanssa, jonka perusteella lupamaksujen tulee kattaa niiden käsittelystä aiheutuvat viranomaiskustannukset. Suomi näkee droonialan luomat mahdollisuudet uusien toimitusketjujen ja työpaikkojen luomiseksi sekä eurooppalaisten valmistajien häiriönsietokyvyen, innovoinnin ja kilpailukyvyen parantamiseksi kannatettavina kehityssuuntina.

Suomi näkee kaksikäyttömahdollisuuksien parantamisen siviili- ja puolustusallalla sekä teknologiariippuvuuksien vähentämisen kannatettavana. Suomi tukee nykyisten rahoitusmenetelmien hyödyntämistä siviili-, puolustus- ja turvallisuusallan synergioiden vahvistamiseen liittyvissä innovaatioissa mahdollisilta osin, mutta näkee myös järkevänä ehdotuksen arvioida tarpeita nykyisen sääntelykehysten muuttamiselle.

Suomi painottaa ensisijaisena keinona strategian rahoituksen toteuttamisessa uudelleen kohdenuksia EU:n monivuotisen rahoituskehysten puitteissa. Suomi kannattaa droonientorjuntavalmiuksien ja järjestelmien häiriönsietokyvyen parantamista, mm. droonientorjuntapaketin valmistelun kautta. Paketin valmistelussa on otettava huomioon alueelliset erityispiirteet ja maanpuolustuksen tarpeet. Suomi pitää välttämättömänä, että kansallisille viranomaisille varmistetaan riittävät valtuudet puuttua miehittämättömän ilmailun häiriötilanteisiin ja uhkiin.

Valiokunnan lausunto LiVL 45/2022 vp

Mahdollisiin uusiin lainsäädäntöehdotuksiin otetaan kantaa erikseen niiden ilmestyessä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

(1) Valiokunta pitää valtioneuvoston kantaa tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana ja yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan. Miehittämätön ilmailu on kehittyvä ala, ja valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi valmistautuu kaikin mahdollisin tavoin miehittämättömän ilmailun kehityksen tukemiseen. Uusia ilmailumuotoja käyttöön otettaessa on erittäin tärkeää huomioida jo olemassa olevien ilmailumuotojen ilmatilan käyttö, ettei lentoturvallisuuden suunnittelussa ja käytännön toiminnassa jää mikään ilmatilan osa ja sen käyttäjät vaille huomiota.

(2) Valiokunta pitää tärkeänä jatkaa droonisäätelyn kansainväliseen työhön osallistumista ja vaikuttamista, jotta Suomen lainsäädäntö ei poikkea muista EU-maista. Samalla on saadun selvityksen mukaan varmistettava, että kansainvälinen lainsäädäntö ottaa riittävästi huomioon myös Suomen kansalliset tarpeet siten, että Suomen lainsäädäntö ei määräydy pelkästään muiden jäsenmaiden lähtökohtien mukaan.

(3) Saadun selvityksen mukaan ilmailu Suomessa on kokonaisuus, joka käsittää siviili- ja sotilasilmailun sekä valtion ilmailun. Ilmailussa on kyse kaikkien ilmailua harjoittavien toimijoiden yhteistoiminnasta, joka korostuu Suomessa, jossa sekä siviili- että sotilasilmailu käyttävät suurelta osin samaa ilmailun infrastruktuuria. Integroitu järjestelmämme on kansallinen vahvuusalue, jolla hyödynnetään turvallisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti yhteinen ilmatila sekä infrastruktuuri ilman valtionaloudelle raskaaksi muodostuvia päällekkäisiä järjestelyitä. Malli on myös ainitaatuinen verrattuna valtaosaan Euroopan muista valtioista, mikä on aina huomioitava EU:n sääntelyä valmisteltaessa.

(4) Valiokunta korostaa, että droonien EU:n laajuisen yhteisen sääntelyn ja synergiaetujen varmistamiseen pyrkivän strategian hyödyistä huolimatta on E-kirjeessä esitetyn Suomen kannan mukaisesti välttämätöntä, että kansallisille viranomaisille varmistetaan jatkossakin riittävät valtuudet puuttua miehittämättömän ilmailun häiriötilanteisiin ja uhkiin.

(5) Asian käsittelyn yhteydessä valiokunnan huomiota on myös kiinnitetty siihen, että Suomessa ei ole omaa kansallista ilmailustrategiaa eikä sen osana miehittämättömän ilmailun tai sähköisen ilmailun strategiaa. Sellainen tulisi saadun selvityksen mukaan laatia. Se selkeyttäisi tulevaisuuden visiota ja mahdollisuuksia sekä avaisi mahdollisuuden Suomen ulkopuolelta tuleviin investointeihin. On pidetty selvänä, että suomalainen toimintaympäristö eroaa muista Pohjoismaista sekä myös Euroopan tyypillisistä toimintaympäristöistä. Tämän vuoksi asiantuntijakuulemisessa on korostettu, että on syytä selvittää, tulisiko laatia myös kansallinen droonistrategia eurooppalaisen lisäksi.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto LiVL 45/2022 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 16.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Sandra Bergqvist r
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Jari Kinnunen kok
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Joonas Könttä kesk
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Paula Werning sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker